

اصول تدریس در دانشگاه: ارتقاء کیفیت یادگیری

نویسندگان: جان بیگز، کاترین تانگ

مترجمین:

دکتر سلیمان احمدی

استادیار آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

محبوبه خباز مافی نژاد

دانشجوی دکترای تخصصی آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

منصوره تقوی نیا

کارشناسی ارشد آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر طاهره رحمانی

دکترای تخصصی زنان و زایمان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

- سرشناسه : بیگز، جان برویل، ۱۹۳۲ - م.
(John B. (John Burville, Biggs
- عنوان و نام پدیدآور : اصول تدریس در دانشگاه: ارتقاء کیفیت یادگیری/نویسندگان جان بیگز، کاترین تانگ : مترجمین سلیمان احمدی... [و دیگران].
- مشخصات نشر : تهران: شرکت تعاونی خدمات بهداشتی و درمانی همای سلامت، ۱۳۹۰.
- مشخصات ظاهری : ۲۲۰ص:؛ جدول، نمودار.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۴۵-۰۰۶-۸
- پاددانشت : عنوان اصلی: Teaching for quality learning at university : what the student does 2nd ed., 2003
- پادداشت : مترجمین سلیمان احمدی، محبوبه خیارمافی نژاد، منصوره تقوی نیا، طاهره رحمانی.
- موضوع : تدریس دانشگاهی
- موضوع : تدریس اثربخش
- موضوع : دانشجویان- ارزشیابی
- شناسه افزوده : تانگ، کاترین
- شناسه افزوده : Tang, Catherine
- شناسه افزوده : احمدی، سلیمان، مترجم
- شناسه افزوده : شرکت تعاونی خدمات بهداشتی درمانی همای سلامت
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۰/۹-LB۳۳۳/۱
- رده بندی دیویی : ۳۷۸/۱۲۵
- شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۳۳۷۶۲

شناسنامه کتاب

عنوان کتاب اصلی Teaching for Quality Learning at University

نام کتاب: اصول تدریس در دانشگاه: ارتقاء کیفیت یادگیری

مترجم: دکتر سلیمان احمدی، محبوبه خیارمافی نژاد، منصوره تقوی نیا، دکتر طاهره رحمانی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۴۵-۰۰۶-۸

طرح جلد: ترانه تهمتن

صفحه آرای: سعیده حشمتی

لیتوگرافی و چاپ: آران

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: تابستان ۱۳۹۰

ناشر: انتشارات شرکت تعاونی خدمات بهداشتی درمانی همای سلامت

قیمت: ۶۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱	تغییر وضعیت در تدریس دانشگاهی
۱۱	تناسب فعالیت‌های آموزشی با آنچه فراگیران باید فرا بگیرند
۲۲	دستیابی به تدریس اثربخش
۳۴	کاربرد تطابق سازنده و آموزش-یادگیری مبتنی بر پیامد
۴۳	طراحی پیامدهای مورد انتظار یادگیری
۶۱	شرایط برای آموزش و یادگیری موثر
۷۰	فعالیت‌های یاددهی-یادگیری مرتبط با دانش شناختی
۹۴	فعالیت‌های یاددهی-یادگیری مرتبط با دانش عملکردی
۱۱۷	اصول تنظیم روش‌های ارزیابی با اهداف مورد انتظار یادگیری
۱۴۰	ارزیابی و نمره‌دهی دانش شناختی
۱۵۷	ارزیابی و نمره‌دهی دانش عملکردی
۱۸۳	اجرای تطابق سازنده بین اجزای مختلف برنامه درسی
۲۰۹	اجرای تطابق سازنده: مثال‌ها

در عصر کنونی که شاهد تغییرات و تحولات فزاینده‌ای در تمامی عرصه‌های علم، دانش و فن آوری هستیم، بی‌شک نمی‌توان نسبت به تحولات رو به رشد در حیطه آموزش بالاخص آموزش علوم پزشکی و سلامت بی‌توجه بود.

به برکت انقلاب مقدس جمهوری اسلامی ایران، کشور ما شاهد تحولات وسیع در بعد کمی و کیفی از نظر علوم پزشکی و سلامت می‌باشد، بنحویکه می‌توان سه دهه گذشته را دهه‌های جهش و توسعه ایران در علوم پزشکی و سلامت نامید. توسعه‌ای که علاوه بر ابعاد کمی به کیفیت آن نیز توجه ویژه‌ای شده است. یکی از محورهای اصلی مورد توجه در بعد کیفی، توجه ویژه به آموزش علوم پزشکی و استفاده از روشها، مهارتها و شیوه‌های نوین آموزشی در این حوزه می‌باشد. و بجمدا.. اقدامات قابل توجهی نیز در بعد ارتقاء کیفیت آموزش علوم پزشکی چه در حوزه علوم پایه و چه در حوزه علوم بالینی صورت گرفته و یا در حال انجام است. انجمن آموزش علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران هم بعنوان یک ارگان مردم نهاد تلاش نموده تا در کنار سازمانها و مراکز علمی و آموزشی کشور و با استفاده از نیروهای متخصص و جوان در حوزه آموزش علوم پزشکی در این جهش و حرکت علمی حضور موثری داشته باشد و نقش خود را به خوبی ایفا نموده و اقدامات تأثیرگذاری را انجام دهد.

بنابراین بسیار خرسندیم که بار دیگر کتابی را که در مقوله یادگیری و یاددهی نگاشته شده است به حضور شما عاشقان علم و آموزش تقدیم نماییم. یادگیری مثل «نفس کشیدن» یکی از اساسی‌ترین فعالیتهای بشری است. یادگیری فرآیند تفکیک ناپذیری برای بقا و توسعه و درک ما از دنیای پیرامون می‌باشد. لذا امیدواریم کتاب حاضر که به نحو شایسته‌ای به طرح مباحث نوین روشهای تدریس و یادگیری پرداخته مورد توجه و استفاده شما بزرگواران قرار گرفته و سعی گردد در حین فعالیت‌های آموزشی از اصول علمی آن بخوبی بهره گرفته و در فرایند یاددهی و یادگیری بکارگرفته شود تا آن شال.. بتواند سهم بسزایی در غنای آموزش علوم پزشکی و تربیت فرهیختگان علم، دانش و سلامت داشته باشد.

دکتر بهرام عین‌اللهی

رئیس انجمن آموزش علوم پزشکی

جمهوری اسلامی ایران

مهر ماه ۹۰

مقدمه نویسندگان

بسیار خرسندیم که از زمان انتشار دومین ویرایش این کتاب، مفهوم تطابق سازنده نه تنها به عنوان بخشی از کار اساتید، محققین و برنامه ریزان درسی مورد توجه قرار گرفته است، بلکه در بسیاری از مؤسسات آموزشی نیز به مرحله اجرا رسیده است. افزایش استقبال به مفهوم تطابق سازنده به موازات آموزش مبتنی بر پیامد صورت گرفته است، بنابراین تعجب آور نیست که تطابق سازنده را به عنوان شکلی از آموزش مبتنی بر پیامد در نظر بگیریم. بعلاوه، به منظور حصول اطمینان از اینکه ما تطابق سازنده را مجزا از سایر اشکال آموزش مبتنی بر پیامد در نظر گرفته‌ایم، در این کتاب از لفظ آموزش و یادگیری مبتنی بر پیامد استفاده کردیم. تمرکز اصلی ما در این کتاب اساساً در ارتباط با تقویت یادگیری از طریق ارتقاء تدریس است. به همین دلیل، در این نسخه از کتاب ما قصد نداریم تنها به ذکر مطالبی در خصوص آموزش مبتنی بر پیامد بپردازیم. بلکه محور اصلی بحث ما در ارتباط با ارتقاء آموزش و یادگیری از طریق استفاده از تطابق سازنده به عنوان چارچوبی برای تفکر است. ویژگی اصلی این نسخه از کتاب در مقایسه با نسخه‌های قبلی، حضور الهام بخش کاترین تانگ بود که به عنوان همکار در تدوین کتاب ما را همراهی نمود. ایشان به عنوان مدیر گروه دانشگاه هنگ‌کنگ در اجرای تطابق سازنده در سطح این دانشگاه حضور فعال داشتند. تجارب حاصل از اجرای تطابق سازنده در سطح دانشگاه هنگ‌کنگ نه تنها راجع به اجرای تطابق سازنده در رشته‌های مختلف و در کلاس‌های درس، بلکه همچنین در باره استراتژی‌ها و سیاست‌های اجرای آن در سطح یک موسسه آموزشی به شکل وسیع نیز مطالب بسیاری به ما آموخت.

بعلاوه از آنجائیکه از عبارت آموزش مبتنی بر پیامد در حال حاضر به شکل گسترده استفاده می‌شود، به همین دلیل ما در این نسخه به جای اهداف برنامه درسی از این عبارت استفاده کردیم. از طرف دیگر تجربه‌ی اخیر ما منجر به تغییرات متعددی در این نسخه شد. یکی از این تغییرات در ارتباط با اجرای تطابق سازنده در سطح سازمانی علاوه بر سطح کلاسی می‌باشد. آنچه که در نسخه‌های قبلی کتاب اشاره شده بود در خصوص تدریس در کلاس‌های بزرگ با استفاده از تکنولوژی آموزشی بود، اما در این نسخه در ارتباط با اجرای اصول تطابق سازنده در کلیه اجزای برنامه درسی از طراحی گرفته تا اجرای آن می‌باشد. تکنولوژی آموزشی در حال حاضر یک جزء اساسی در تدریس دانشگاهی است، به همین دلیل باید در تعامل با فرایند یاددهی-یادگیری به آن بنگریم نه اینکه به عنوان یک موضوع خاص به شرح

آن بپردازیم. تغییر دیگر این نسخه آن است که عمده‌ی مباحث ارائه شده با هدف استفاده‌ی اساتید، کارکنان مراکز توسعه آموزش و مدیران آموزشی ارائه شده است. در این کتاب ما سعی کردیم با ارائه تکالیف کاربردی در هر فصل و در مجموع ۲۸ تکلیف در کل کتاب، درک شما را از مفهوم تطابق سازنده افزایش دهیم. با این حال زمانی شما می‌توانید به خوبی از عهده‌ی انجام این تکالیف بر آیید که در عمل این اصول را در کلاستان پیاده سازی نمایید. از طرفی به منظور نمایش امکان اجرای این اصول در شرایط مختلف، در فصل انتهایی کتاب نمونه‌هایی از اجرای تطابق سازنده در دانشگاه های مختلف و در موضوعات مختلف ارائه شده است.

و سخن آخر اینکه در این کتاب به برنامه‌های دوره کارشناسی به عنوان برنامه‌های آموزشی اشاره کردیم که در برخی از نمونه مثال‌ها به دوره‌های آموزشی اشاره شده است.

جان بیگز، کاترین تانگ
هوبارت، تاسمانیا

آموزش تجربه‌ای مبتنی بر یادگیری است که موجب تغییر در دانش، نگرش، مهارت و رفتار انسان می‌شود. از آنجایی که بشر موجودی کمال طلب و اجتماعی است، برای نیل به کمال مطلوب و نیز ایفای نقش سازنده در جامعه نیاز به یادگیری دارد و این در حالی است که به موازات پیشرفت‌های صورت گرفته در علوم و فناوری‌های آموزشی، نیازهای فردی و اجتماعی فراگیران به یادگیری روز به روز پیچیده تر می‌شود. به این جهت، امروزه وظیفه و مسئولیت اساتید در فرایند آموزشی نسبت به گذشته بسیار سنگین‌تر و خطیرتر گردیده است. به گونه ای که دیگر نمی‌توان با روش‌های سنتی، جامعه و افراد آن را به سوی یک تحول سازنده آموزشی سوق داد. بر این اساس یکی از مؤلفه‌های کلیدی تأثیرگذار بر ارتقاء کیفیت در نظام آموزش عالی، توجه به کیفیت فرایند تدریس اثربخش می‌باشد. آموزش اثربخش مستلزم آن است که جنبه‌هایی از آموزش که دانشجویان را به رویکردهای سطحی یادگیری تشویق می‌کند با شیوه‌های ساده از بین ببرد تا منجر به سوق دادن آن‌ها به سمت یادگیری عمیق مطالب شود. مسلماً تلاش در جهت دستیابی به عناصر تدریس اثربخش، هر نظام آموزشی را دچار تحولات عظیم خواهد نمود و زیربنای دستیابی به تعالی آموزشی را فراهم خواهد نمود. به این منظور اساتید باید همواره تلاش کنند که در فرایند یاددهی-یادگیری از استراتژی نوین آموزشی بهره گیرند تا بتوانند موجبات دستیابی به تدریس اثربخش را فراهم سازند.

یکی از رویکردهای نوین آموزشی که امروزه مورد توجه فراوان قرار گرفته است، اجرای تطابق سازنده در فرایند آموزشی است. به همین دلیل محور اصلی مباحث ارائه شده در این کتاب، ارتقاء فرایند آموزش و یادگیری از طریق اجرای تطابق سازنده در برنامه‌ی آموزشی است. از آنجائیکه در این رویکرد آموزشی پیامدهای مورد انتظار یادگیری در کل سیستم آموزشی نقش محوری دارند، به همین دلیل در ابتدا مباحثی در خصوص آموزش مبتنی بر پیامد ارائه شده است و در ادامه به بحث پیرامون نحوه اجرای تطابق سازنده اشاره شده است. به طور کلی در این رویکرد آموزشی با توجه به پیامدهای مورد انتظار یادگیری شیوه‌ی آموزش به فراگیران و روش ارزیابی آن‌ها تعیین می‌گردد. امید است که با ارائه مباحث کلیدی و کاربردی در این کتاب، زمینه برای ارتقاء کیفیت تدریس و بالطبع آن یادگیری عمیق فراگیران و در نهایت ارتقاء کیفیت در نظام آموزشی را فراهم سازیم.